

POVÍDKY

7

Weil

	SPISY Jiřího Weila	1900–1959
1	Reportáže a stati*	1920–1933
2	Gogol a anglický román 18. století*	1928
3	Reportáže a stati*	1933–1937
4	Moskva-hranice*	1937
5	Dřevěná lžíce	1938/1992
6	Makanna, otec divů	1945
7	Povídky (Barvy, Mír)*	1946, 1949
8	Stati a reportáže*	1938–1959
9	Život s hvězdou	1949
10	Harfeník	1958
11	Žalozpěv za 77 297 obětí	1958
12	Na střeše je Mendelssohn	1960
13	Paralipomena	

Svazky označené * již vyšly.

Řídí Michael Špirit

Jiří Weil
POVÍDKY

Vydavatelé Spisů Jiřího Weila připisují soubornou edici autorových Povídek památce Jiřího Opelika (21. 10. 1930 – 3. 8. 2024), který v roce 1963 jako první navrhl státnímu nakladatelství souborné uspořádání Weilova díla (zde s. 390–391), v roce 1965 otiskl studii o spisovatelových povídkách a o rok později připravil knižní výbor z těchto próz.

Jiří Weil
POVÍDKY

Uspořádala a k vydání připravila
Lucie Bartoňová

© Jiří Weil – heirs c/o DILIA, 2024

Commentary ©

Lucie Bartoňová, 2024

Photography ©

Literární archiv PNP/ML

ISBN 978-80-7474-363-4

ISBN (pdf) 978-80-7474-492-1

ISBN (epub) 978-80-7474-493-8

ISBN (mobi) 978-80-7474-494-5

BARVY

Barvy jsou povídky z doby okupace. Vypravují o strachu, smrti, oběti, nízkosti a věci cti, statečnosti a slávy. Byly psány tužkou na útržcích papíru v nemocnici, kde jsem se skrýval, a v ilegálních bytech. Některé se ztratily a byly později znovu napsány. Jsou věnovány živým a mrtvým přátelům z let ponížení a boje.

ZELENÁ A RUDÁ

Památce Milady Frantové

Být stromem, stát pevně na svém místě. A přijde-li vítr, zachvěti se jen, shoditi několik listů, růsti do rodného nebe s kořeny pevně zapuštěnými v zemi. A vytrvati, když se blíží požár, uprostřed rudých plamenů vzpínati se větvemi a padnouti nakonec jako ohořelý trup, rozsypati se v jiskrách a zčernati v uhlících.

Jano Marie, vyslovuji tvé jméno do těžkého kroku, déšť stéká s gumového pláště, most se vznáší nad kalnou řekou, vidím rýhy, jimiž se dere voda na protější stráni. A z bahna vylézají zelené ropuchy, ropuchy jdou po mé stopě k dřevěné budce zastávky.

Slaná chuť krve zaplavovala ústa a tělo plulo, vznášelo se v bolesti nad řevem a kopanci, tvé jméno, Jano Marie, bylo spolknuto a pevně zadrženo. Plamenem bylo tvé jméno, Jano Marie. Pálilo a šlehalo do tváře, neznali, nedověděli se tvé jméno.

Ale Karel mluvil o mostu a budce, těžký je můj krok, do deště padá tvé jméno, je zašlapáno a pevně udusáno, chuť krve rudne v ústech a zelené ropuchy skřehotají nad bažinou u bílého mostu, pluje loď na kalné vodě, ležeti na břiše a tiše si broukati tvé jméno, do bolesti ran nad zápachem kbelíku, do bílé stěny, u níž stojíme v pozoru. Řvou jméno, nikoli tvé jméno, Karel mluvil o mostu a budce, nikoli o tvém jménu.

Rýhami řine se voda a krok vede do kalužin, skákalí ropuchy, nemohu však před nimi skákat, mám plno boláků na nohou, není lehkosti v mém kroku. Zastávka tramvaje trčí do oparu deště, tvůj rudý šátek je schlíplý a olepený čekajícími.

Ropuchám svědčí déšť, těší je kaluže. Vidím tvůj

rudý šátek, Jano Marie, krčíš se a chvěješ se zimou, jsi malá a drobná, jsi červeným znamením mezi laťovým budky.

Ale jen kdyby tvé oči byly slepé, kdybys mě neviděla, měl bych se změnit v krysu nebo ohavného brouka, abys mě minula lhostejně a nezavadila o mě pohledem, měl bych se opírat o bílé zábradlí mostu a hrát falešně na foukací harmoniku sprostou píseň, šla bys kolem a odvrátila se s odporem. Stál bych a hrál, tančete zelené ropuchy, dupejte po mém těle, co je mi do vašich podkůvek, neviděla mě Jana Marie, a přece šla kolem se schlíplým, rudým šátkem na černém pláštiku.

Ropuchy jsou již netrpělivé, stmívají se stromy, řeka a stráň, voda se vpíjí do blátivé země, voní déšť, potácím se, ale nesmím upadnout, ohlédla by ses, Jano Marie.

„Chodte,“ syčí ropuchy. „Ukazujte tvář.“

Mou tvář jsi kdysi líbala, Jano Marie, třetí z ní kosti a je pokryta boláky, nese znamení podkůvek a jizvy bičů, plivaly na ni často ropuchy a stříkaly svůj jed, snad ji nepoznáš, ale bojím se, že v ní dovedeš číst, protože znáš její oči, nedívej se na ně, stůj ještě dlouho v budce a nevycházej.

Karel neměl mluvit o mostě a budce, ale Karla bili, Karel se nebál smrti, ale bolesti, byl potom měkký, jak říkali, když ležel v tratolišti krve.

Být stromem a vzpínati se k nebi, stát pevně a jen se zachvěti v prudkém větru, být stromem, o nějž se opíráš a který ti dává stín, vytrvat, když se blíží požár, a padnouti nakonec, rozsypati se v jiskrách a zčernati v uhlících, pro tebe, Jano Marie, s červeným šátkem na černém pláštiku na konci zastávky tramvaje.

„Chodte,“ syčí ropuchy. Být v přístavišti a dát se zvednout jeřábem, ležeti mrtev se vpáleným číslem,

neviděla bys mě tehdy, kdybych se plavil daleko do cizí země. Ale ty se rozhlédneš, Jano Marie, až vyjdeš z budky, nevstoupíš do tramvaje a neodjedeš, půjdeš snad po mostu na protější břeh a budeš se vracet.

Jana Marie vychází z budky a rozhlíží se. Ropuchy se skryly za lucerny. Ale vím, revolvery jsou odjištěny, kolem je déšť a naproti je holá stráň, za mnou je most a moje kroky jsou těžké, jsem sláb a unaven, padl bych do kaluže a zakryl svou tvář, ale všimla by sis toho, Jano Marie.

Vidím tvou tvář, tvé modré oči se dívají po mně, setkávali jsme se u budky na konci zastávky tramvaje, bylo tehdy jaro a stráň byla zelená, tvůj rudý šátek sjížděl po zelené stráni, dlouho, dlouho jsem jej vyhlížel, nesmíš mě vidět, povídám, nesmíš mě vidět, nerozhlížej se, to nejsem já, to jsou ropuchy za mnou s odjištěnými revolvery, číhají na tebe, nevědí tvé jméno, Jano Marie.

Odvrať se ode mě, vyhni se mým očím, má mrtvola již páchne a je kořistí ropuch, to nejsem já, Jano Marie, to je kus masa napíchnutý na udici, provlékli rybce šídlo pod kůži a nyní pluje po kalné řece a zmítá se. Rybáři pozorují splávek, žije ještě rybka a lodě plují někam daleko, tak plulo mé tělo v křečích bolesti do neznámé země na zelenou stráň, po níž sjížděl tvůj rudý šátek, Jano Marie.

Jsi již blízko, a přece mě ještě nevidíš, musím se po tobě dívat, jdeš lehce a déšť stéká po tvém baretu, díváš se přísně a zkoumavě, nemůžeš vidět ropuchy, jsou skryty za lucernami. Na studených dlaždicích jsem vyslovoval tvé jméno, má zkrvavená ústa ležela na nich, v kalužích krve jsem hledal tvůj obraz, jdi svou cestou a přejdi most, hle, vrána je uvázána a křičí, aby byly pochyhány její družky, vyhni se pasti a nevstupuj na mrchoviště, jdi a potom utíkej, sedni si ke

krbu a zaboř tvář do dlaní, vždyť k tobě přijdu, budu vždy u tebe i v hodině poslední.

Být stromem a státi pevně, padnout pod ranou sekery, padati a zabořiti se do mechoví, rozhodit větve, dát teplo tvému krbu, hořeti, jak hoří mé tělo v hořečkách ran, padat dolů do bahna, kde číhají ropuchy, Jano Marie, zelené ropuchy, které nevidíš.

A protože musíš žít, protože musí zářit tvůj šátek v jarním slunci, protože jednou vystoupíš na stráň a budeš se dívat na bílý most a žlutou budku, protože pro tebe budou zvonit tramvaje do májového poledne, kdy vyschne bahno a ropuchy zmizí, musím já zemřít, Jano Marie.

Ne, neuvidíš, jak přejíždějí kola přes mé tělo, jak se mění v krvavé cáry masa, neuslyšíš, jak zaskřípají brzdy, nesetkáš se již nikdy s mýma očima.

A nebude již stráně, nebude rudého šátku pro mne, nebude zelených ropuch, jen ty zůstaneš – v oparu deště, v hlubině bolesti a skřípění brzd.

Být stromem a hořeti jasným, rudým plamenem, pro tebe, Jano Marie.

ČERNÁ A BÍLÁ

Hilaru Pacanovskému

Ruce jsou vztaženy nad krajem, ruce žehnající zemi. Černá je země, bílé je nebe. A kraj se směje pod rukama, líbezný kraj tišiny rákosí a rosy. Říkají pole rukám, požehnejte nám, nad zvukem ocílek jsou vztaženy ruce, nad obilím a jehnědami.

Vyšli od Hofu. Jejich nohy se zabořovaly do lepka-
vé země, nad nimi stálo nepřátelské nebe. Bičovalo je
deštěm, pažbami byl doprovázen jejich krok. Kraj byl
trhán výbuchy pum, padali do příkopů, aby si odpoča-
li, nikoli aby se kryli. Hořela města a plameny olizova-
ly jejich tváře, krvavými stopami pokrývali vlčí zemi.
Zastavil se člověk a byl ubit.

Má země, nad níž jsou rozprostřeny žehnající ruce.
Jsi daleko za lesy a horami. Vrývaly se kroky do ne-
přátelského kraje. „Los,“ řvali strážci. Klesali do blá-
ta s rukama sevřenýma v pěst, klesali ti, kdož nedošli.

Smrt jim pískala a bubnovala do kroku. Snad měl
kdysi jméno tento kraj, kterým byli hnáni. Snad v něm
také kdysi tekly řeky a srpy žaly travu, snad na něm vy-
soko stálo obilí. Nevěděli nic o něm, nemohli vědět.
Neboť jim dával jen hlad, protivenství a smrt. Obklo-
poval je požáry a úlomky granátů. Nebylo nebe a ne-
bylo země. Jen svištění pum a mámení požářišť.

Byl zapřažen do vozíku a stal se koněm ve svém
životě, jak bývá u člověka, jenž byl vším, jenž byl věz-
něm v polské zemi a díval se do šachet kostlivců, jenž
pochodoval nahý se zdviženou rukou před vlkodla-
kem. Jeden pohyb ruky znamenal smrt. I bylo lépe
býti koněm než hořeti v peci. Díval se na své nohy,
neboť neměl, na co se dívat. Byly sedřené, pokryty

boláky, crčela z nich krev, vsakovala se do cizí, nepřátelské země. Byl koněm náručním a nebyl ani zapřažen, rukama držel oj.

Přežvykoval zrní, jež jim vydali na cestu, neboť nesluší se koni, aby jedl lidskou stravu. Byl však herkou vedenou na porážku, ježto se mu nedostávalo plného obroku.

Má země, nad níž jsou rozprostřeny žehnající ruce, jsi daleko za lesy a horami. Tvůj chléb voní fenyklem a tvé roucho je záplatované oraništi. Bílé je nebe a černá je země.

„Los,“ řvali strážci. Cválal kůň, nejprve klusem, pak tryskem. Byl to dobrý kůň. Kdysi nevěděl nic o oji a obroku. A četl tehdy plakát „oč prosí kůň“.

„Oč prosí kůň?“ Nemůže o nic prositi. Kupředu, tryskem přes cizí kraj, cestou jam a výmolů, až padne na okraj příkopu.

Nebylo milosrdenství ve vlčí zemi. Nebylo odpočinku ani potravy. Míjeli vesnice, nikdo jim nepodal ani kus chleba, ani hlt vody. Ušklíbali se zedřeným herkám, smáli se jejich cárům, kostem trčícím z pruhovaných kazajek a zkrvaveným chodidlům.

Má země, nad níž jsou vztaženy žehnající ruce, jsi daleko za horami a lesy. Tvá tráva je hebká, tvá hlína je měkká, zaboř do ní ruce a vyhrab si brambor. Černá je země, bílé je nebe.

Vedle něho padl člověk, polokůň. Nemohl již držeti oj, nemohl cválati přes nepřátelský kraj. I padl tváří do bláta a stal se opět člověkem v hodině smrti, rozhodil ruce, roztáhl prsty a svalil se na zemi. „Los,“ řvali strážci v ohni požáříšť. Rudé bylo nebe a fialová země.

Nikoho neuprosí kůň, tak dej nám aspoň hlt vody, naplň naše misky shnilým tuřínem, dej nám odpočinek v příkopu a cestářské drti. Nechť bubnuje déšť na

stanové plátno, nechť proniká chlad škvírami baráků, ležíme namačkáni na pryčnách, bdíme až do příchodu dne, ležíme v hadrech a výkalech a čekáme na apel. Dej nám aspoň klid tratolišť krve, nedej nám klusat, cválat přes vlčí kraj.

Bylo jich nyní již málo, ale nepočítal je, díval se na své zraněné nohy, neslyšel ani hvízdot pum, držel se oje a táhl, jak se sluší na herku poháněnou bičem.

Bubny a trubky, rachocení a žár výkřiků, pištcí a krysaři, to všechno patří vlčí zemi. Hodina spánku na trní a hloží, vestoje má spáti kůň a nikdy nezavíratí víčka, cválati, cválati pod rudým nebem a vytahovati nohy z lepkavého bláta.

Má země, jež jsi za horami a lesy, posvěť se jméno tvé, jsi milosrdná v ranní rose a večerních červánkách. Tvé řeky se nemění v bažiny, tvé obilí není pelyňkem. Nemusí tě o nic prosit kůň, černá je země a bílé je nebe.

Kola se zabořují do bláta, těžká je práce koně, byl kdysi kůň, jenž prolétl cílovou páskou, nikdo neví, kde je cíl, nebo snad je cílem smrt, jež kráčí v čele průvodu, doprovázena pištcí a bubeníky? Nemá ani pláště, je oblečena v cáry, šklebí se a směje se bezmasými ústy, není lehká tato smrt, není pohodlná jako podušky postele, jako teploměr soukající tyčinku rtuti.

Stále menší hrstka se blížila k horám, stále méně lidí vstupovalo do lesa. Ještě tu byl nepřátelský kraj, cizí a vražedný, větve stromů šlehaly do tváře, kropily deštěm, do zraněných nohou píchalo trní a suché jehličí, chtěl jejich život tento kraj a nebyl ochoten je propustit.

„Los,“ řvali strážci. Měli těžké, okované boty, měli pušky a biče. Byli vlčí smečkou s rudými, vyplazenými jazyky a krhavýma očima, zpívali písně podobající se vytí.

Má země, jež jsi tak blízko, dělí nás jen vrcholky hor. Usmíváš se na nás v mlhové dešti, voláš nás a vítáš, máš připraveno pro nás teplé lůžko a vůni mateřidoušky. Bílé je tvé nebe, jako prostěradlo koupané v tvých potocích.

Překročili konečně hranice. Ještě k většímu spěchu je pobízeli strážci, ještě více řvali, bili a kopali. Neboť to nebyl již jejich vlčí kraj, byla to jiná země, mluvila řečí neznámou. Byla tichá a pokořená, nekřičela jazykem požáříšť, jen čekala a bděla. Báli se této země a chtěli překřičeti svůj strach.

Poprvé vztyčil svou hlavu, aby se rozhlédl, ale byl udeřen pažbou a sražen k zemi. Avšak mohl se dívat i aspoň na ni, krev jeho nohou se do ní vpíjela, nechť přijme jeho krev, nechť přijme i jeho život. Není již herkou na této zemi, je člověkem, jehož živila, jemuž dávala svou radost a smutek.

„Dej,“ volala ústa. Dej kytičku fialek a pecen chleba, dej odpočinek a chladnou vodu ze svých potoků.

„Los,“ řvali strážci. Kola drkotala, jiskry létaly z kamení, nebylo jim třeba ustrnouti se. Nad shrbenými zády svítilo bílé prostěradlo dne, eh, země, jež mlčíš a sténáš pod okovanými botami, chci, aby nad tebou vlály pestré fábory, chci, abys tančila a hrála, „dej,“ říkají má ústa.

Protože jdeme kolem tvých zahrad, jež chystají se kvést, protože nás ženou přes tvá pole, v nichž klíčí tvá úroda, vidíme nad sebou rozprostřené ruce, třeba jsme shrbeni pod těžkým břemenem a nemůžeme spatřit tvé nebe. Zpíváme zavřenými ústy chvalozpěv, nechť tedy roste obilí z naší krve, ať vysoko stojí klasy, ať se kymácejí ve větru, nechť padají zralá jablka s tvých stromů, ať se červená tvůj les jahodami.

Byli již blízko města, jež se dívalo ze zahrad a ravelinů, říkali mu „Sterbestadt“ lidé z vlčího kraje, ale

mělo jiné jméno, bylo městem rodné země, jež chtěli proměnit v žumpu a mrchoviště.

A tehdy padl člověk, jenž byl kdysi vším – dítětem i milencem, mužem i vězněm v polské zemi, jenž díval se do šachet kostlivců a pochodoval se zdviženou rukou před vlkodlakem, padl a nemohl již vstáti. A jeho ruka se zabořila do rodné země, všemi prsty se do ní zaryl, „dej,“ křičela ústa černé zemi. Nad ním se smálo bílé nebe a rozjetá kola vozíku přitiskla ještě těsněji jeho ruku k jarní trávě.

ŽLUTÁ A MODRÁ

Pavlu Eisnerovi

Stín modře přechází v žlut podvečera. Okno se otevřelo, aby vydalo hlas v cizí skřehotavé řeči. Vůně Berdyčeva, vůně šafránu, vonného koření a skořice se vznášela přes můstek nad kalnou a špinavou vodou.

Přišel jsi, aby ses vlil do řeky, potoku. Obrazy plavoucích svíc budou odneseny do neznámých moří, těžký, čadivý smutek, propletený pachem smažené sváteční ryby, dorazí k cizím břehům. A zdá se, že brzy vyjde strašidlo Vij z doupěte a kdosi mu zvedne víčka, aby padla hrůza do lidských srdcí.

Vypravovat tento příběh je hořké a nemožné. Vypravovat jej tak, aby chodil bludištěm a stále se vracel, aby vždy narazil na zrcadlo ukazující zkřivenou tvář, kde na konci číhá strašlivý Vij, aby kolem nebyly pole, lesy a hory, aby nebylo štěbetání dětí a vůně pražené kávy, vypravovat jej tak, aby žár světla se mísil s chladem voskovic, je nad mé síly. Neboť zvykli jsme příběhům prostým, pramenícím ve vysokých horách a rozlévajícím se po nížinách, zvykli jsme olšovi a vrbinám, udicím se splávkem, hučícím jezům a sladkým tůním. Neviděli jsme ani hvězd, ani černých šachet, nikdy se nesetkala Mléčná dráha s temnými prameny podzemních vod. A vyšli-li mloci z hlubin země, pohrdli jsme jejich slepotou a odvraceli tváře.

Jeho krok se podobal kroku lesního zvířete. Někde v houští číhá dravá šelma, její oči svítí ve tmě, šelma zadržuje dech, nepůsobí nejmenšího šramotu, ale její oči žhnou, vynořují se ve tmě jako létavice.

Setkají-li se s jeho bezbrannými zády, propalují je a kroutí k zemi. A tehdy podklesávají nohy a křiví se

tvář, ruce by hledaly oporu na zemi, ale země je nepřátelská, protože po ní chodí šelma.

Přichází evangelista Jan a křičí do uší svůj žalozpěv o nastávajících hrůzách. Tehdy tělo ještě více poklesává k zemi, po níž chodí šelma. A na těle zvířete je napsáno slovo transport.

Bylo nutno vlézt do klece, ježto oči šelmy byly nemilosrdné a jejich žáru nebylo možno se vyhnout.

Byl člověk v transportu, jemuž patřilo zlato. Kdy si byl zlatníkem a uložil všechen svůj výdělek do zlata. Zůstalo v Praze, dobře uschováno u spolehlivého známého jménem Pariásek. Dejme tomuto zlatníkovi jméno Kafka, jež znamená smutného ptáka s ustríženými křídly. A onen člověk z lesních doupat nechť se jmenuje Haase, na paměť časů zlého plížení a kličkování.

Zlatník Kafka byl vlečen se ženou a Haase jel sám, jak se podobá lesnímu zvířeti. Pláčem doprovázeli drkotání vlaku, jejich hrdla byla vyschlá, jejich těla prahla po vodě.

Ó, řeko, jejíž ryby se mění v lidi podle barev a náboženství, jak se o tom vypravuje v Tisíci a jedné noci! Vrší, jež je do tebe ponořována, jsou vytahovány na pánve, aby se tam smažily k svému zatracení. A kuchaři zlých činů stojí opodál, aby pozorovali jejich smrtelné křeče.

Čerčenem byl vyloven Kafka se ženou, Haase a ještě 997 jiných. Taženi byli do Polska s přítěží zavazadel. Na stanici Zamość je čekala šelma se zalícenou ručnicí. I řekla jim: „Vystupte ve třech minutách.“ A ti, kdož nevystoupili zavčas, byli zanecháni ve vlaku a usmrceni.

Pak dali jim doprovod černých vrahů ukrajinského původu, kteří je tloukli pažbami a hnali je Rusí, červenou krví, na černou Ukrajinu, kde leží město Berdy-

čev. Odtud s nimi šel Vij, který sídlí, jak známo, v karpatských hvozdech, a černí vrahové mu zvedali víčka. Žena Kafkova se neuhnula zavčas Vijově pohledu. I padla v ohybu cesty a již nevstala.

Tehdy se svěřil Kafka Haasemu, že má zlato. Považoval je za dobrou zbraň proti Vijově pohledu, ačkoli bylo schováno za sedmi řekami a sedmi horami. Musil se před někým pochlubit, že má kouzelný prostředek, proti kterému je bezmocný i Vij, pán nečistých duchů podsvětí. Nebyl by mu ovšem nic platen proti Vijovu uhrančivému pohledu, ale Kafka se musil něčím pochlubit, něčím přehlušit hrůzu, když padla jeho žena v ohybu cesty.

Haase nastavil sluchy, jak to dělá zvíře větřící nebezpečí nebo potravu, a mlčel. Tak dorazili do města Berdyčeva, po cestě krvavých stop.

Smutně vlekl Kafka svá nalomená křídla. Opisoval lopatou, kterou mu dali do rukou, divné kruhy a byl za to bit Vijovými společníky. Haase seděl zatím v boudě, v dobře vystlaném pelechu a vydával nářadí – motyky a lopaty. A vůně šafránu, vonného koření a pach voskovic se mísily se zápachem spálenišť města Berdyčeva. Cizí, skřehotavý hlas prozpěvoval v temné řeči modlitbu za mrtvé. Mrtví, jichž bylo tisíce, bývalí obyvatelé města Berdyčeva, kteří se živili prodejem vzduchu, naslouchali hlasu a vzpomínali na tramvaj taženou koňmi. Kdysi jezdila městem Berdyčevem. A pak se připojil k hlasu předříkávače ještě jeden hlas, byl to hlas ozývající se z čerstvě vystlaného pelechu. Haase napodobil hlas předříkávače v cizí, temné řeči. Neboť zvíře, které se skrývá v lese, musí umět napodobit i řev lva, i štěkot lišky, i troubení jelena.

A předříkávač řekl Haasemu: „Hle, mrtví na mne čekají. Zůstal jsem sám naživu, abych mohl za ně odříkat modlitbu kadiš, jak se sluší každému pravověr-

nému. Děkuji ti, že jsi se ke mně připojil, nyní mohu k nim odejít. Slyšíš, jak mě volají? Jsou mezi nimi moji synové, vnuci a pravnuci, jsou mezi nimi moji přátelé. Zůstal jsem sám, ušetřili mě, ježto mé kosti byly příliš staré k výrobě fosfátu a ježto nemám tuk, aby z něho mohli vyloučiti glycerin. Ty za mne nyní odříkáš modlitbu kadiš a já ti dám za to dobrou radu. Uteč odtud, dokud tě nepohltní krutý Vij. Probouzí se o půlnoci, černí pomahači mu zvedají víčka. Všechny již pohltil, všechny pravověrné obyvatele města Berdyčeva, jen já jsem zbyl, abych za ně odříkal modlitbu pohřební. Ty však odejdi do jiné země, kde nežije Vij. Jeho moc končí v Karpatech, dále již nesmí.“

Sařec vytáhl rubáš, dávno již připravený, navlékl jej a ulehl, aby zemřel. Žluť šafránu pokrývala jeho tvář a modré stíny mrtvých se nad ním skláněly.

„Uteč,“ říkal si Haase a jeho nohy již běžely. Ale Haase věděl, že Vij tak snadno nepustí svou oběť. Má dobré strážce ve svém království. Jejich ruce sáhnou k puškám a obuškům a přivlečou ho před Vije.

I vzpomněl si Haase na Kafkovo zlato. Leželo daleko v Praze, ale jeho trpyt pronikal až do města Berdyčeva. Kafkovi nepomohlo, ale jemu pomůže. Byli lidé pod mocí šelmy, jimž bylo dovoleno, aby jednou začas opustili Vijovo království a setkali se se svými ženami. Byli to služebníci služebníků Vije, lokaji a komorníci jeho pomahačů, kuchaři a výčepníci. S těmi se seznámil Haase, neboť i jejich hlas dovedl napodobit. Po jednom z těchto komorníků poslal list a podepsal jej Kafkovým jménem. Nechť mu pošle člověk, u něhož je zlato uloženo, malou část peněz a nechť si ponechá zlato, tak prosí Kafka, který zmírá hlady, je muž zemřela žena a jehož bijí pomocníci Vijovi. Snad se nad ním smilují, dá-li barevné obrázky, milují tyto obrázky šustící v rukou.

Člověk, u něhož bylo zlato uloženo, snad nevěděl, snad věděl, že dopis nepsal Kafka. Ale zlato se třpytilo v jeho ruku, podobalo se měsíci nově vycházejícímu. Sáhnout na ně, ponechat si je bylo by dobré. Vstal by ráno a řekl by: „Ty *moje* zlato.“ Šel by kolem krámů, smály by se na něho vystavené předměty, elektrická lednička by mu vrčela vstříc a stříbrná liška by otvírala tlamu, i řekl by: „To všechno mohu mít za *svoje* zlato.“ Dal tedy komorníkovi několik obrázků, tolik, kolik si jich vyžádal Haase. A řekl si – tím jsem vyrovnán s Kafkou, nebude ode mne již nic požadovat, ať psal dopis, nebo nikoli.

Komorník jel dlouho bažinami, úvaly a houštinami. A jednoho dne dorazil do žáru spáleniště města Berdyčeva. Pták s křídly ustríženými, který kdysi slyšel na jméno Kafka, ležel tam na silnici mrtev, svíraje nepotřebnou lopatu v ruku. Komorník si ho nepovšiml, protože ho neznal a pohled na mrtvolu mu nebyl ničím novým. Neboť marně nebyl služebníkem služebníků Vije.

Avšak Haase seděl ve své jamce sám, obklopen motykami a lopatami. Neodříkával modlitbu za mrtvé, pobrukoval si píseň, kterou často zpívali služebníci Vijovi, doprovázeni pištcí a hudebníky. Dal komorníkovi odměnu, jež mu náležela za doručení obrázků, a za obrázky si koupil takový papír, který z něho udělal jiného člověka. Byl to glejt opatřený pečeti, který otvíral cestu z království Vijova. A touto cestou se vybral z černé Ukrajiny a červené Rusi, aby si našel pohodlný, bezpečný a dobře zásobený pelech v lese, kde se nepotulují šelmy a služebníci Vijovi.

Hle, to je onen příběh o žluti šafránu a modři večerního stínu.

Mrtví z něho civí důlky lebečních kostí, zlato se v něm třpytí a kříví tváře, modrá mlha se vznáší nad

černými bažinami, mlýny melou žluté kosti na fosfát a odstředivky vylučují z modrého tuku žlutý glycerin.

A vůně Berdyčeva, vůně šafránu, vonného koření, smíšená s čadivým kouřem voskovic, stoupá v kruh mrtvých, za něž již nikdo neodříká kadiš, modlitbu pohřební.

OBSAH

BARVY (1946)

11	Zelená a rudá
15	Černá a bílá
20	Žlutá a modrá
26	Šedá a fialová
30	Hnědá a bílá
34	Žlutá a černá
39	Fialová a černá
43	Žlutá a zelená
46	Červená a modrá
50	Stříbrná a zlatá

MÍR (1949)

57	Aukce
62	Prostá pravda
71	Poslední setkání s Otokarem Fischerem
76	O korunu a lásku
104	Příběh o hraběnce a hrobce
111	Zlín
111	I. Čaj u Tomáše Bati
119	II. Terasa Společenského domu
125	Srdce
137	Cesta podle Dunaje
150	Jezero neuruppinské
156	Hekna
163	Lodžské intermezzo
169	Busta básníkova
176	Potomek Timurův
184	Cesta do Alma-Aty
193	Jezero issyk-kulské

228	Štrasburská katedrála
244	Švýcarská snídane v Capoulade
250	Hodina v Nyonu
255	Setkání v Luzernu
261	Vězeň chillonský
267	Šest tygrů v Basileji
276	Mír
280	<i>Poznámka</i>
283	Dvě povídky o transportu
283	I. Píseň na rozloučenou
288	II. Šanghaj
295	Ve městě Mešhedu
302	Stráň
312	Dvojník Roberta Davida
321	Varšavská suita
326	Návrat
333	Silnice
339	Na konci cesty
344	Nízko je nebe
349	Poslední bitva lejtěnantu Brovkina
354	Ghetto a hranice
364	Lidická ovce

373	Ediční poznámka
415	Komentář
479	Děti a hymna
493	Poslední boj lejteňanta Brovkina
505	Pohádka o Pavle, jak posílala kocoura pro vodu
509	Pohádka o Mařence, jak šla do lesa
514	Příhody
517	Oheň a hrdina
522	II. Jonášovo mládí. První příběh Jonášův
526	Rancho Nonapalita
528	...Teď, anebo se dav vrhne vpřed...
553	Chronologie 1938–1959

Spisy Jiřího Weila

SVAZEK 7

Jiří Weil

POVÍDKY

Uspořádala a k vydání připravila Lucie Bartoňová. Vydalo nakladatelství Triáda, Kroftova 16, 150 00 Praha 5, v roce 2024 jako 257. svazek edice Delfin. Obálku a grafickou úpravu vytvořil a z písma Big Caslon vysadil Michal Rydval. Redigoval a Chronologii 1938–1959 sestavil Michael Špirit. Vytiskla Tiskárna Protisk, s. r. o. Počet stran 580. Vydání první. i-triada.net

N A D A C E

MINISTERSTVO
KULTURY

VAK Beroun

Kniha vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury ČR, Nadace Český literární fond, Nadace Židovské obce v Praze a Vodovody a kanalizace Beroun, a. s.

NAKLADATELSTVÍ TRIÁDA

Děkujeme Vám za zakoupení elektronické knihy. Tuto knihu v tištěné podobě můžete v případě, že je dostupná, získat prostřednictvím e-shopu na www.i-triada.net se slevou z běžné prodejní ceny, stejně jako další tituly nakladatelství Triáda.

Nakladatelství Triáda vzniklo v roce 1994. Vydává současnou a starší českou i překladovou beletrii, filozofickou a historickou literaturu, literárněvědné a uměnovědné texty. Zaměřuje se na kvalitní a edičně náročné tituly, a to jak beletristické, tak odborné. Značný důraz je kladen na redakční přípravu a grafickou úpravu. Knihy Triády obdržely v minulých letech řadu ocenění a nominací v literárních soutěžích a anketách.

Další informace o nakladatelství, novinkách, nabízených titulech, distribuci apod. naleznete na www.i-triada.net.